

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

MOHATO O PHAHAMENG

KEREITI YA 9

PUDUNGWANA 2019

SESOTHO PUO YA LAPENG P2
TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 35

Tataiso ya ho tshwaya ena e na le maqephe a 6.

KAROLO YA A: TEMAKUTLWISISO**POTSO YA 1****TEMA YA A: TEMAKUTLWISISO**

- 1.1 Ba hloka lerato. ✓ (1)
- 1.2 Ke batswadi. ✓ (1)
- 1.3 Ke hobane ba hloka ho tsotellwa. ✓ (1)
- 1.4 Ho akga diteko le diphoso. ✓ (1)
- 1.5 Ngwana o ameha hampe nako etelele. ✓✓ (2)
- 1.6 Dikarabo tse lebeletsweng: ✓✓
- Ho shapuwa.
 - Ho omangwa.
 - Ho phoqwa (tshwaya tse pedi feela) (2)
- 1.7 Dikarabo tse lebeletsweng: ✓✓
- Ho se dumellwe ho etela metswalle.
 - Ho nkelwa mohala wa thekeng.
 - Ho se fuwe tjhelete ya boithabiso.
(le tse ding tseo moithuti a ka dihlalosing.) (2)
- 1.8 Dikarabo tse lebeletsweng: ✓✓
- Ho latela melao e behilweng ke batswadi.
 - Ho etsa karolo tse itseng tsa mesebetsi lapeng.
 - Ho kgutla ka nako e behilweng lapeng.
(tshwaya tse pedi feela mme o ananela dikarabo tse fapaneng.) (2)
- 1.9 - Ke Tracy Smith le Zama Ntuli. ✓✓ (2)
- 1.10 Dikarabo tsa baithuti di tla fapana. Mehlala ya dikarabo tse lebeletsweng: ✓✓
- Ke motswadi ya fihlang ka nako ho tswa mosebetseng.
 - Ya nkelang hloko ditsamaiso tsa lelapa.
 - Nke boikarabelo bah o bona hore ban aba jele, ba hlwekile, ba finyella sekolong ka nako.
 - Ya thahasellang dotlhoko tsa lelapa le tsatsi ka leng. (2)
- 1.11 Ngwana ya itaolang oqetela a kene dihlopheng tse tsubang haholoholo bashemane. Ha e le ngwanana yena o matha le bashemane a qetelle a imme a sa le dilemong tse tlase. ✓✓
(le tse ding tse fapaneng ha fela a sa lahla moelelo) (2)
- 1.12 Ho kgethelwa metswalle eo o lokelang ho hokahana le yona. ✓✓
Ho se dumellwe ho ya dibakeng tsa boithabiso.
(le tse ding tse ka hlhiswang ke baithuti di amohelwe) (2)

- 1.13 Moithuti o tla fuwa ntle ha feela a dumellane kapa a hanana le polelo mme a fana ka lebaka. $\sqrt{\sqrt{\quad}}$
Ela hlako: Moithuti o fumana matshwao ha feela a dumellane kapa a hanane mme a ba a fana ka lebaka. (2)
- 1.14 Maikutlo a baithuti a tla fapana, ha jwalo feela le dikarabo tsa bona. Mehlala:
- Ke ithutile hore batswadi ba lokela hore kgalemela hoye ka dilemo tsa rona.
 - Ba utlwisise maikutlo a rona ha re ntse re hola.
 - Ba ba tataise ka lerato mme le bona ba bontshe tlhompho batswading ba bona. $\sqrt{\sqrt{\sqrt{\quad}}}$
 - (Fana ka letshwao lele leng ntlheng ka nngwe, mme o tshwaye dintlha tse tharo.) (3)

TEMA YA B: PAPATSO

- 1.15 Ke jwala. $\sqrt{\quad}$ (1)
- 1.16 Fihla o phela. $\sqrt{\quad}$ (1)
- 1.17 Lefapha la dipalangwang. $\sqrt{\quad}$ (1)
- 1.18 Bakganni ba ka ba le letswalo la ho tshwarwa (Le tse ding dikarobo). $\sqrt{\quad}$ (1)
- 1.19 Dikarabo tsa baithuti di tla fapana. Mohlala: $\sqrt{\quad}$
- Nka mo lemosa ka bohlokwa ba maphelo a batho malapeng a bona.
 - Nka mmolella hore a nke leeto ka tsatsi le hlahlamang.
 - Nka mo bontsha mabaka a ka mo isang tjhankaneng. (1)

MATSHWAO A KAROLO YA A (30 ÷ 3): 10

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO**POTSO YA 2**

Ho tshwauwa ha kgutsufatso ho itshetlehile hodima ho kenyeletsa dintlha tse hlokwang ke potso.

- **Kabo ya matshwao:**
 - Matshwao a 7 bakeng sa dintlha tse 7 (ntlha e le 1 bakeng sa ntlha ya sehlooho).
 - Matshwao a 3 bakeng sa puo
 - Matshwao kaofela: 10
- **Kabo ya matshwao a puo ha baithuti ba sebedisitse mantswe a bona:**
 - Ha dintlha tse 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le 1
 - Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2
 - Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3
- **Kabo ya matshwao a puo ha baithuti ba sebedisitse diqotso di le jwalo:**
 - Diqotso tsa 6–7: se fane ka matshwao bakeng sa puo.
 - Diqotso tse 1–5: fana ka letshwao le 1 bakeng sa puo.

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B ($10 \div 2$): 5

KAROLO YA C: TSHEBEDISO YA PUO**POTSO YA 3****TEMA YA A**

- 3.1 Lerato. ✓ (1)
- 3.2 Sekao hore. ✓ (1)
- 3.3 Tsona di tshosa bana (le tse ding). ✓ (1)
- 3.4 Bana ba entse diphoso. ✓ (1)
- 3.5 A boele a mo rorise ka boitshwaro bo botle. ✓ (1)
- 3.6 Sehlopheng sa 1 (pele) ✓ (1)
- 3.7 Melao e metjha. ✓ (1)
- 3.8 Motho ha a hlole ke boikarabelo ba hae. ✓✓ (2)
- 3.9 Mekgahlelong. ✓✓ (2)
- 3.10 Mehlala:
- Maobane bosiu le ne le ile kae?
 - Diaparo tsa mme di kae? ✓ (tshwaya e le nngwe feela.) (1)
- 3.11 Mme ya tjhatsi/ya mafolofolo/ya sedi/ya bohlae/ya etsang dintho ka hloko ✓✓ (2)
- 3.12 Molao – ona. ✓ (1)
- 3.13 Lokisa – lokisetsa. ✓ (1)
- 3.14 Ho tiisa. ✓✓ (2)
- 3.15 Bana ba boletse hore tsela ena ya batswadi ya ho ba tataisa e a ba kgothatsa. ✓ (2)

TEMA YA 2**KHATHUNU E SE NANG MANTSWE**

- 3.16 Puisano kapa kopano ya semmuso. √√
(Fana ka ntlha ha feela moithuti a sa lahlehelwa ke moelelo.) (2)
- 3.17 Ho bonahala e ka motho ya shebileng ka ho bana ba bararo, ke yena ya memetsweng kopanong. √√ (2)
- 3.18 Moaparo le sebaka seo kopano e tshwaretsweng ho sona e bontsha boema bo ikgethileng. √√ (2)
- 3.19 Ho lekalekana/Bontate ba babedi, le bomme ba bedi. √√ (2)
- 3.20 Khathunu ena e bonahala e se e nang le kgethollo ya mmala kapa ya bong.
E bontsha ho lekalekana. √√ (2)

TEMA YA 3**KHATHUNU E NANG LE MANTSWE**

- 3.21 Ho hlompha maqheku (le tse ding). √ (1)
- 3.22 Dikarabo tsa baithuthi di tla fapana. Mehlala: √√
 - Ntatemoholo o iswa ngakeng.
 - Batho bana ba otlolla maoto.
 - Ba lakatsa ho tshohla ditaba tsa bona hole le batho ba bang.
(2)
- 3.23 Moelelo wa ntate le mora wa hae o hlokomedisa tsela eo batswadi re lokelang hoba kgathalla ka yona ha ba se ba hodile. √√ (2)
- 3.24 Ntate: Ke ne ke sa hopole hore ka tsatsi le leng o tla nketsetsa melemo e tjena. √√ (Mantswe a boiqapelo a tla fapana.) (2)
- 3.25 Mora: Ke leboha tsela eo o nthutileng ho etsa dintho ka yona ho tloha ke sa le dilemong tse tlase. √√ (Mantswe a boiqapelo a tla fapana.) (2)
- 3.26 Re boloke tlhompho le lerato ka nako tsohle. (Dikarabo di tla fapana) √ (1)

MATSHWAO OHLE A KARALO YA C (40 ÷ 2): 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 35